

Länstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

1 (4)

Datum
2024-03-21

Diarienummer
11082-2023

Kulturdepartementet
c/o Regeringskansliet
Stockholm

Remissvar över betänkandet Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Er beteckning Ku2023/01093

Sammanfattning

Utredningen föreslår en ny lag för att utveckla den nuvarande kultursamverkansmodellen inom kulturområdet som ska öppna för friare och mer jämställda samverkansformer mellan de olika offentliga nivåerna stat, region och kommun. För ett bredare genomslag i samhället måste fram för allt kommunerna tydligare inkluderas i systemet och regionernas roll som samordnande instans tydliggöras och stärkas.

Utredningen föreslår att kulturplanerna ersätts av kultursamverkansplaner, i första hand för att i högre utsträckning inbegripa kommunerna, men även för att minska den administrativa bördan på statlig likväl som på regional och lokal nivå.

Länstyrelsen Västerbotten tillstyrker huvudsakligen utredningens författningsförslag, men anser att museernas kulturmiljöarbete fortsatt ska vara förtydligade i förordningen samt att länsstyrelsernas representation i nationell samverkan ska säkerställas, ifall nuvarande samverkansråd uppöses.

1.1 Förslag till lag om samverkan på kulturområdet

Länstyrelsen tillstyrker förslaget till ny lagtext. Vi förutsätter dock att det som står i 12 § om att statliga myndigheter ska delta i beredningen av de regionala kultursamverkansplanerna även avser länsstyrelserna. Detta eftersom länsstyrelserna är statens regionala representant för det statliga kulturmiljöarbetet i länen.

1.2 Förslag till förordning om statsbidrag till kulturverksamhet i samverkan

I den nuvarande förordning (2010:2012) som styr fördelning av de statliga medlen står angivet att regionen ansvarar för att bidragsgivningen främjar en god tillgång för länets invånare till bland annat museiverksamhet och *museernas kulturmiljöarbete*. Att museernas kulturmiljöarbete lyftes in i förordningen 2017 var en följd av att riksdagens kulturutskott gjort en utvärdering av modellen och av vad Riksantikvarieämbetet påtalat i en egen rapport, det behövde förtydligas i förordningen att statsbidraget även avser de regionala museernas kulturmiljöarbete.

I utredningens förslag till förordning om statsbidrag till kulturverksamhet i samverkan uttrycks inte längre museernas kulturmiljöarbete i den lista över vilka verksamheter på professionell grund som statsbidraget ska gå till. Nu anges endast i 5 §, p2, att *arkiv, bibliotek, museer* ska erhålla statsbidrag för sin verksamhet. Därmed har kulturmiljöarbetet osynliggjorts.

Länsstyrelsen ser det som synnerligen angeläget att statsbidrag fortsatt ska gå till museernas kulturmiljöarbete. De regionala museerna bedriver ett viktigt och betydelsefullt kulturmiljöarbete med bland annat antikvarisk rådgivning till fastighetsägare med kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och som remissinstans till kommunerna i detaljplane- och bygglovsfrågor. Både arkeologisk och byggnadsantikvarisk kompetens efterfrågas i hög utsträckning av såväl näringslivet och kommunerna som av allmänheten. Med sitt kulturmiljöarbete bidrar de både till museernas och allmänhetens kunskapsuppbyggnad. Länsstyrelsen föreslår därför följande lydelse för 5 § punkt 2. *arkiv, bibliotek, museer och museernas kulturmiljöarbete*.

7.6 Andra viktiga delar av det fria kulturlivet Nationella minoriteter och urfolket samerna

Minoritetspolitiken har fått genomslag i kulturplanerna, särskilt i de nordligaste länen, men det är oklart i hur stor omfattning medel från modellen som går till främjandet av minoritetskulturer. Länsstyrelsen utgår från att utredningens förslag till ändring av samverkansmodellen kan förbättra förutsättningarna för och öka möjligheterna till en mer långsiktig och förutsebar medelsfördelning till främjandet av de nationella minoriteternas och urfolket samernas kulturverksamhet.

9.2 Villkor för fördelning av statsbidrag

Att fördelningen av statsbidraget ska ske på sådant sätt att alla ska ha möjlighet att vara delaktiga i och kunna ta del av kulturutbudet utgör en av målsättningarna med utredningens förslag. Vad utredningen inte belyser i lika hög utsträckning är om och i så fall hur förslaget kan bidra till ökad social hållbarhet och en jämställd fördelning av bidraget mellan kvinnor och män, flickor och pojkar. Länsstyrelsen föreslår att regionernas återrapportering bör redovisa hur bidraget minskar ojämlikhet och ökar deltagandet på ett jämbördigt sätt för olika grupper av kvinnor och män, för underrepresenterade grupper och av betydelsen av var i länet man bor och verkar.

9.4 Statens arbetsformer

Utredningen föreslår att Kulturrådet pekas ut som ansvarig myndighet för att främja samverkan mellan statliga myndigheter och nationella institutioner. Länsstyrelserna är i nuvarande samverkansform, Kulturrådets samverkansråd, representerade av kontaktlänsråd för kulturmiljöfrågor. Om befintlig samverkansstruktur upplöses, som utredningen föreslår, vill Länsstyrelsen betona vikten av att länsstyrelsernas representation blir säkerställd på annat sätt. Vidare är det viktigt att framhålla att Riksantikvarieämbetet ska finnas företräd som centralmyndighet för såväl kulturmiljöarbetet som för museerna.

10.2 Gestaltad livsmiljö

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att samverkan mellan stat, region och kommun också ska fokusera mer på gestaltad livsmiljö och den fysiska planeringen. Under samlingsnamnet *Gestaltad livsmiljö* ryms flera kunskapsområden (exempelvis stadsbyggnad, arkitektur, offentlig konst och kulturmiljö) som är kopplade till vår gemensamma miljö och som därför har potentiellt stor inverkan på allmänheten. Länsstyrelsen instämmer med betänkandets påstående om att *den byggda miljön är det kulturuttryck som människor kanske oftast möter*. Utredningen föreslår att Plan- och bygglagens skönhetsparagrafer tydliggörs, vilket Länsstyrelsen instämmer i.

Det är därför också generellt sett rimligt att statliga medel ska kunna gå till att främja en god gestaltad livsmiljö, t ex via kultursamverkansmodellen.

I betänkandet öppnar man upp för möjligheten att inom kultursamverkansmodellen inkludera "annan verksamhet inom kulturområdet", vilket exempelvis kan vara arbete med gestaltad livsmiljö. Länsstyrelsen ställer sig positiv till att arbetet med vår gemensamma livsmiljö kan få utökade möjligheter till stöd.

Länsstyrelsen vill emellertid understryka vikten av att det grundläggande i en god gestaltad livsmiljö är att tillvarata de befintliga miljöernas kulturmiljövärden. Det som tillförs i miljön måste samspela med, och ibland underordna sig, platsen och ges en utformning och anpassning som tar hänsyn till befintliga kvaliteter

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med länsantikvarie Katrine Nygren som föredragande. I handläggningen har även arkitekt Olle Backman deltagit samt Monica Forsman, särskild sakkunnig i jämställdhet.